

UDK: 347.23629.12>(497.5 Split)"1918/1931"

629.12(497.5 Split)"1918/1931"

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 5. 7. 2006.

Prihvaćeno: 13. 10. 2006.

Struktura vlasništva splitskog brodogradilišta "Jug" 1918. – 1931.

ZDRAVKA JELASKA MARIJAN

Hrvatski institut za povijest, Zagreb, Republika Hrvatska

Jedno od najznačajnijih brodogradilišta prve jugoslavenske države bilo je Splitsko brodogradilište "Jug" osnovano 1918. godine ulozima velikog broja hrvatskih ulagača, pojedinaca i tvrtki sa širokog prostora od Trsta do Dubrovnika. Na temelju zapisnika skupština sačuvanih u spisima splitskih javnih bilježnika, autorica prikazuje osnivanje ove tvrtke 1918. godine, strukturu vlasništva te na kraju prodaju tvrtke 1931. godine.

Ključne riječi: Split, brodogradilište, vlasnici

Brodogradnja na hrvatskim obalnim područjima ima dugu tradiciju. Tijekom prošlosti bilježila je uspone i padove. Vrijeme prve jugoslavenske države nije bilo najpovoljnije razdoblje za domaću brodogradnju. Problemi su u razvoju domaće brodogradnje zapravo počeli nešto ranije. Pojavom parobroda i potiskivanjem jedrenjaka brodogradnja je postala ovisna o metalurškoj industriji. Kako je ta vrsta industrije bila slabo razvijena, veliki dio materijala potrebnog za gradnju i popravljjanje parobroda trebalo je uvoziti. Prva jugoslavenska država svojom fiskalnom politikom, u prvom redu politikom carina, više je otežavala poslovanje brodogradilišta nego što im je pomagala. Brodogradilišta s većim kapacitetima na teritoriju Kraljevine SHS nije bilo mnogo. Najznačajnija su brodogradilišta bila Jadransko brodogradilište u Kraljevici i Splitsko brodogradilište "Jug".¹

¹ O brodogradilištima tog razdoblja, a posebno o Splitskom brodogradilištu "Jug" vidi: *Pomorski godišnjak*, I. (1926.), 36. – 38.; Mira KOLAR DIMITRIJEVIĆ, "Privredne prilike i struktura stanovništva pred drugi svjetski rat", *Zbornik Instituta za historiju radničkog pokreta Dalmacije*, 5 (1981.): "Split u narodnooslobodilačkoj borbi i socijalističkoj revoluciji 1941-1945", 42. – 43.; Lucijan KOS, "Pomorska privreda splitskog kotara", *Analiz Jadranskog instituta JAZU* (Zagreb), 1958., 216 – 218.; Josko LAKATOŠ, *Industrija Dalmacije*, Zagreb 1923., 60. – 65.; Stjepan MATKOVIĆ, "Pomorski promet Splita između dvaju svjetskih ratova", *Acta his-*

Splitsko brodogradilište "Jug", društvo s ograničenim jamstvom osnovano je društvenim ugovorom sklopljenim 17. ožujka 1918.² između 95 družinara "u svrhu gradnje, popravljavanja, kupovanja i prodavanja svakovrsnih trgovačkih, ribarskih i inih brodova, za izvadjanje svakojakih tesarških radnja, te prodaju drvla i potrebstina za brodove".³ Prethodilo mu je Brodogradilište Ivanko smješteno na jugoistočnom kraju splitske luke. Temeljna glavni- ca Splitskog brodogradilišta "Jug" u vrijeme osnivanja iznosila je 935.000 kruna. U ovu temeljnu glavnicu uračunana je vrijednost Brodogradilišta Ivanko kao doprinos njegovih vlasnika Dinka Ivanka i Eralda Markia. Brodogradilište Ivanko u splitskoj luci sa svim nekretninama i pokretninama, aktivom i pasivom procijenjeno je na 160.000 kruna čiste vrijednosti, od čega je 15/16 bilo vlasništvo Dinka Ivanka, a 1/16 Eralda Markija. Ostala 93 družinara pridonijela su svoj dio u novcu. Društvo je imalo veliki broj dioničara, uglavnom s udjelima od pet i deset tisuća kruna, a tek u manjoj mjeri s petnaest, dvadeset, dvadeset i pet, te trideset tisuća kruna. Ako izuzmemo vrijednost najvećeg doprinosa koji je iznosio 150.000 kruna (16,0%), što je bio udio Dinka Ivanka, najveći uloženi iznos u gotovom novcu iznosio je 30.000 kruna (3,2%), a pridonijela ga je trgovačka tvrtka A. & M. Janović iz Rijeke. Slijedio je Zadržni savez iz Splita s iznosom od 25.000 kruna (2,7%). Iznose od 20.000 kruna (2,1%) pridonijeli su Filip Ivanišević pok. Josipa, posjednik i trgovac iz Krila Jesenica, Mate Ivanišević pok. Josipa, posjednik iz Krila Jesenica, Frano Lentić, trgovac iz Trsta, Ante Lukšić, posjednik i trgovac iz Kune na Pelješcu, Niko Petrić, posjednik i trgovac iz Bola na Braču i Srpska centralna banka za Primorje d.s.o.j. iz Dubrovnika. Među družinarima nailazimo i na veći broj parobrodarskih i brodarskih društava. Od parobrodarskih i brodarskih društava svojim su udjelom u osnivanju Splitskog brodogradilišta "Jug" pomogli s iznosima od po deset tisuća kruna Dalmatia d.d. Trst, Društvo obalne paroplovitbe "Hum" Korčula, Oceania d.d. Trst, a s pet tisuća kruna Hrvatsko parobrodarsko društvo "Jadran" s.o.j. Split, "Kaštelanska plovitba" z.s.o.j. Split, "Korčulanska plovitba" Korčula i "Zadržna plovitba" z.s.o.j. Omiš. Osim parobrodarskih i brodarskih društava među družinarima nalazimo nekoliko trgovačkih tvrtki i jednu banku. Velika većina družinara, kako privatnih osoba, tako i tvrtki, bila je iz Splita (44), no među družinarima nalazimo osobe i tvrtke sa sjedištima od Trsta do Dubrovnika. Među družinarima bio je veći broj privatnih osoba ozna-

torico-oeconomica, 22 (1995.), 60. – 61.; Franko MIROŠEVIĆ, "Odnos Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca prema hrvatskom brodarstvu (1918-1929)", *Historijski zbornik*, XLV. (1992.), 25. – 56.

² Datum naveden u društvenom ugovoru kao službenom dokumentu može se smatrati službenim datumom osnivanja, pa bi prema tome i godina utemeljenja bila 1918. godina. Međutim, u *Pomorskom godišnjaku* je kasnije kao godina utemeljenja Splitskog brodogradilišta "Jug" navođena godina 1917. Lakatoš navodi da je brodogradilište Jug utemeljeno početkom 1918. godine. Usporedi: Državni arhiv u Splitu (dalje: DAS), Javni bilježnici srednje Dalmacije (dalje: JBSD), Lujo Kargotić 23700(2)/1918.; PG, I. (1926.), 37; LAKATOŠ, *Industrija Dalmacije*, 65.

³ DAS, JBSD, Kargotić, 23700(2)/1918.

čenih kao posjednici (19), posjednici i trgovci (10), trgovci (12), te pomorski kapetani (7), a nalazimo i druga zanimanja poput liječnika, odvjetnika, činovnika, službenika, svećenika, poduzetnika i drugih. Velika većina družinara, kako privatnih osoba, tako i tvrtki, bila je iz Splita (44), no među družinarima nalazimo osobe i tvrtke sa sjedištima od Trsta do Dubrovnika. Detaljni popis družinara u vrijeme osnivanja prikazan je u I. tablici.

Osnivanje Splitskog brodogradilišta "Jug" neobično je već stoga što je ono utemeljeno dok su još trajale nepovoljne ratne prilike. Ovo društvo s 95 družinara zanimljiv je primjer okupljanja velikog broja ulagača s malim udjelima s ciljem stvaranja jačeg poduzeća. Iako su se vlasnici pojedinih udjela s vremenom mijenjali, a prostor s kojeg su dolazili donekle je sužen, ovo je društvo do kraja svog postojanja zadržalo velik broj družinara s malim udjelima. Na sužavanje prostora s kojega su dolazili ulagači Splitskog brodogradilišta "Jug" utjecale su političke promjene nakon završetka I. svjetskog rata i sloma Austro-Ugarske Monarhije. Nakon razgraničenja između Kraljevine SHS i Kraljevine Italije, te drugih sporazuma između tih država, tvrtke koje su ostale u hrvatskom vlasništvu prenijele su svoja sjedišta na teritorij Kraljevine SHS.

Za prve poslovođe (članove uprave) Splitskog brodogradilišta "Jug" imenovani su Luko Markiz Bona, c.k. bilježnik iz Dubrovnika, Ante Buić, pomorski kapetan i trgovac iz Splita, dr. Ivan Bulić, odvjetnik iz Splita, Ivo Foretić, trgovac iz Splita, Ante Ivetta, trgovac iz Splita, Ivo Maćela, pomorski kapetan i nadzornik parobrodarskog društva Dalmatia u Splitu, te ing. Lovro Manola iz Splita. U prvi nadzorni odbor imenovani su Ivo Antičević, ravnatelj Zadružnog saveza u Splitu, Ante Bogdanović, trgovac iz Trsta, Lovro Depolo, trgovac i brodograditelj iz Korčule, Filip Ivanišević, posjednik i trgovac iz Krila Jesenice, Lovro Kosović, pomorski kapetan i brodovlasnik iz Orebića, Ljubimir Marangunić, pomorski kapetan iz Milne, Dujam Mikačić, posjednik i "narodni zastupnik" iz Splita, Vladimir Pollich, brodovlasnik i upravitelj parobrodarskog društva Oceania u Beču, te dr. Ante Štambuk, sudski savjetnik iz Splita.⁴

Splitsko brodogradilište "Jug" uglavnom je gradilo drvene i popravljalo čelične brodove i parne strojeve brodova obalne plovidbe do 500 t nosivosti. Zapošljavalo je oko sto radnika. Do 1925. godine bilo je smješteno u splitskoj luci na površini od 3.200 m². Prvih poslijeratnih godina zapošljavalo je pedesetak osoba. Odlukom Općine moralo se 1925. godine iseliti iz gradske u sjevernu luku na predio Supaval – Glavičine, odnosno na položaj današnjega splitskog brodogradilišta. Nakon preseljenja broj zaposlenih je bio dvostruko veći.⁵

⁴ DAS, JBSD, Kargotić, 23700(2)/1918.

⁵ KOLAR DIMITRIJEVIĆ, "Privredne prilike i struktura stanovništva", 42. – 43.; LAKATOŠ, *Industrija Dalmacije*, 65; MATKOVIĆ, "Pomorski promet Splita", 60. – 61.

Godine 1926. temeljna glavница društva je izražena u dinarima, a iznosila je 235.750 din. Površina brodogradilišta zahvaćala je u isto vrijeme 10.000 m², što je bilo znatno povećanje u odnosu na površinu koje je brodogradilište imalo na ranijoj lokaciji. U to su vrijeme Upravni odbor Splitskog brodogradilišta "Jug" činili su dr. Ivan Bulić, Franjo Dulčić, Dušan Ercegović, Nikola Ivanko, Ante Ivetta, ing. Erald Marki i Branko Novaković. Članovi Nadzornog odbora bili su Marin Ferić, kapetan Ivo Mačela, Dujam Mikačić, Frano Rosić i dr. Štambuk Ante.⁶ Temeljna glavnica Splitskog brodogradilišta "Jug" bila je zapravo prilično niska za ovu granu gospodarstva. Usporedbe radi, temeljna glavnica drugoga tadašnjega splitskog brodogradilišta, odnosno tvrtke "Marjan" Pomorsko-industrijsko i tehničko poduzeće d.d., osnovane 1923. godine, iznosila je 10 milijuna dinara. Ta se tvrtka doduše nije bavila isključivo brodogradnjom, već i popravljanjem različitih strojeva.⁷

Godine 1930. razmišljalo se o povećanju temeljne glavnice Splitskog brodogradilišta "Jug", pa je Glavna skupština društva održana 15. lipnja te godine imenovala odbor koji je trebao na tome raditi. U odbor su "nakon odulje debate" o potrebi povišenja glavnice jednoglasno izabrani kap. Ljubo Marangunić, Duje Ivanišević, Josip Katalinić, Marin Ferić, ing. Petar Bradanović, Ante Ivanko, ing. Fabjan Lukas, Ivo Antičević, Vjekoslav Oliva i kap. Ivo Mačela. Na žalost, sadržaj spomenute debate nije u zapisniku naveden. Međutim, financijska situacija društva u to vrijeme nije bila posebno povoljna⁸ i do realizacije tog povećanja neće doći. Ni vrijeme u kojem su družinari odlučili povisiti iznos temeljne glavnice nije bilo povoljno, jer su se u to vrijeme u većoj mjeri počele osjećati posljedice velike gospodarske krize, te je ulagače bilo teško naći. Umjesto do povišenja iznosa temeljne glavnice, došlo je do prodaje brodogradilišta. Na tu se prodaju odlučila zadnja izabrana uprava Splitskog brodogradilišta "Jug", izabrana upravo na Skupštini održanoj 15. lipnja 1930. i to uz mnogo teškoća. Na žalost, ovaj zapisnik koji više puta spominje rasprave družinara o sadržaju tih rasprava ništa ne govori, pa tako u vezi s izborom nove uprave u zapisniku jednostavno stoji: "Nakon raznih predloga i protupredloga izabrana je sa 71. glas protiv 68. slijedeća uprava: gg. Vukmirović Bogdan, Novaković Branko, inž. Vladimir Šore, Ercegović Dušan i Ivanko Niko."⁹ U Nadzorni su odbor na istoj skupštini, čini se uz manje teškoća, većinom glasova izabrani kap. Ivo Mačela, dr. Ante Štambuk i ing. Lovro Manola.¹⁰

Dana 24. srpnja 1931. poslovođe Splitskog brodogradilišta "Jug" sklopili su kupoprodajni ugovor s Jugoslavenskim društvom za izradu i opravku brodova a.d. sa sjedištem u Beogradu, kojim su tom društvu prodali sve nekretnine i pokretnine, te prava i obveze iz već sklopljenih ugovora Splitskog bro-

⁶ PG, I. (1926.), 37.

⁷ DAS, JBSD, Kargotić, 28761/1923., 30026/1925.

⁸ DAS, JBSD, Katalinić, 3143/1930.

⁹ DAS, JBSD, Katalinić, 3143/1930.

¹⁰ DAS, JBSD, Katalinić, 3143/1930.

dogradilišta "Jug" za cijenu od 2,4 milijuna dinara. Nekretnine su uključivale dvije čestice zemljišta ukupne površine 11.000m² vrijednosti 495.000 dinara. Osim tih zemljišta koja su bila vlasništvo brodogradilišta, prodano je i pravo korištenja nasute morske obale koja je činila javno dobro, na što je brodogradilište imalo pravo na temelju koncesije koju je izdalo Ministarstvo prometa. Pokretnine su uključivale motore, strojeve na motorni i na ručni pogon, vinte za istezanje brodova, prijevozna i plovna sredstva, kancelarijski namještaj, razne "radne sprave", sredstva i potrepštine, te pribor i opremu za oko 100 ranika. Uz to je prodan i materijal potreban za rad u vrijednosti od 248.116 dinara čiji iznos nije uključen u cijenu brodogradilišta. Uprava brodogradilišta se nadalje obvezala svu imovinu predati slobodnu od tereata, a vjerovnike isplatiti od novca koji će dobiti prodajom. Brodogradilište je raznim vjerovnicima bilo dužno nešto više od tri milijuna dinara. Glavni vjerovnik Splitskog brodogradilišta "Jug" bila je splitska podružnica Srpske banke d.d. koja je potraživala iznos kredita i kamate na nevraćeni novac u iznosu nešto većem od 2,5 milijuna dinara. Kredit u iznosu dva milijuna dinara u Srpskoj banci podigla je uprava 30. travnja 1931. založivši nekretnine brodogradilišta. Ugovor su u ime Splitskog brodogradilišta "Jug" potpisali poslovođe društva, činovnik Dušan Ercegović, brodograditelj Niko Ivanko, trgovac Bogdan Vukmirović, bankovni direktor Branko Novaković i ing. Vladimir Šore, a u ime Jugoslavenskog društva ing. Jacques Roux.¹¹ Ugovor je morala odobriti skupština družinara Splitskog brodogradilišta "Jug".

Jugoslavensko društvo za izradu i opravku brodova a.d. sa sjedištem u Beogradu osnovao je francuski koncern S. A. des Ateliers et Chantiers de la Loire. Strani se kapital inače više zainteresirao za brodogradnju na području Kraljevine Jugoslavije od 1929. godine kada je država zakonom od 31. svibnja 1929. brodogradilišta oslobodila poreza. Drugo veće jugoslavensko brodogradilište, ono u Kraljevici, kupila je engleska tvrtka Yarrow.¹²

Glavna skupština družinara Splitskog brodogradilišta "Jug" održana je 18. kolovoza 1931. Predsjedao joj je predsjednik uprave brodogradilišta Branko Novaković, inače direktor splitske podružnice Srpske banke. Razlozi koji su doveli do prodaje opisani su u izvješću o dotadašnjem poslovanju društva. Među ostalim, u tom izvješću stoji: "Od kada se je brodogradilište preselilo iz gradske u sjevernu luku tj. od godine 1926-27., društvo je bilo primorano na velike investicije da bude kadro izvadjati bilo kakove popravne radove, jer se je to tražilo od strane naših klijenata, a poglavito od strane Ratne Mornarice, sa kojom smo želili da stvorimo i održimo dobru vezu. Dakle, o tim investicijama ovisilo je uposlenje brodogradilišta. Cilj da se brodogradilište podigne do najpotrebnije visine, postignut je u godini 1929., od kada daljnjih većih investicija nije trebalo više činiti i od kada se je imalo sa radovima i sa zaradom postepeno popravljati stanje društva. Da smo u tom razdoblju zbilja podigli brodogradilište do potrebne visine, govore radovi veće-

¹¹ DAS, JBSD, Stalio, 644/1931.

¹² KOLAR DIMITRIJEVIĆ, "Privredne prilike i struktura stanovništva", 43.

ga stila, koje smo izveli za Ratnu Mornaricu na potpuno zadovoljstvo iste i to na brodovima *Sitnica* i *Hulk 2* i koji su imali da dadu podstreka za daljnje uposlenje našeg poduzeća. Sa svim tim i usprkos napora društvene uprave, da svrne pažnju svih interesenata na ovo čisto domaće brodogradilište, nije bilo moguće u godini 1930. dobiti radova niti toliko, da bi prihodi sprečili povećanje duga."¹³ Nadalje se navode brojčani podaci o poslovanju koji upozoravaju na smanjenje poslovanja, među kojima se kao zanimljiv primjer mogu izdvojiti podaci o broju radnika. Godine 1929. brodogradilište je stalno zapošljavalo 90 radnika, a povremeno zbog povećanog opsega posla broj se radnika penjao do 120. Godine 1930. broj zaposlenih radnika pao je na 70, iako je brodogradilište po svojim kapacitetima moglo zapošljavati oko 150 radnika. Narudžbi za poslove bilo je 1930. godine manje nego 1929. godine. Uprava navodi kako uzroci nedostatka posla za Splitsko brodogradilište "Jug" nisu vezani uz samo brodogradilište, već leže "u zapravo nepojmljivim prilikama koje kod nas vladaju". Kao činjenice koje takav zaključak obrazlažu, navedene su "zategnute privredne prilike", oduzimanje bilo kakvih državnih subvencija svim brodogradilištima što se dogodilo tri godine ranije, zatim neisplaćivanje odšteta splitskom brodogradilištu za napušteni teren u splitskoj luci od države, te odgađanje donošenja novog zakona o subvencioniranju domaćih brodogradilišta. Sve je to utjecalo na neispunjavanje povoljnih poslovnih prognoza za razvoj brodogradilišta iz ranijih godina na temelju kojih se uprava i bila odlučila na veća ulaganja u proširenje postrojenja. Kao još jedan dodatni razlog nedostatku posla na kraju je naveden nepovoljni utjecaj pojave stranog kapitala u domaćoj brodogradnji.¹⁴

Nakon navedenog izvješća o poslovanju i stanju računa, glavna skupština Splitskog brodogradilišta "Jug" prešla je na raspravu o kupoprodajnom ugovoru. U raspravi se kao glavna primjedba pokazala činjenica da je ponuđena cijena jedva dovoljna za pokrivanje dugova poduzeća nakon čega ne bi preostao nikakav iznos za razdiobu među družinarima. Glasovanje je odgođeno kako bi uprava kontaktirala Jugoslavensko društvo za izradu i opravku brodova i iznijela zamjerke ugovoru. Oni su tada dali novu pismenu ponudu prema kojoj bi preuzeli svu aktivu i pasivu Splitskog brodogradilišta "Jug", te uz to svakom družinaru za udio od nominalne vrijednosti 5.000 kruna u najkraćem roku isplatili po 1.000 dinara. Ovaj je prijedlog jednoglasno prihvaćen, te su imenovani likvidatori.¹⁵ U skladu s odlukom Glavne skupštine ugovor o kupoprodaji od 24. srpnja nije stupio na snagu, već je 24. rujna 1931. sklopljen novi kupoprodajni ugovor u skladu s ponudom od 18. kolovoza 1931. Po tom je ugovoru Jugoslavensko društvo za izradu i opravku brodova a.d. u Beogradu kupilo (preuzelo) svu imovinu i dugove Splitskog brodogradilišta "Jug" za cijenu od 187.000 dinara, odnosno za 1.000 dinara

¹³ DAS, JBSD, Stalio 658/1931.

¹⁴ DAS, JBSD, Stalio 658/1931.

¹⁵ DAS, JBSD, Stalio 658/1931.

svakom družinaru na svaki udio od 5000 kruna. Zanimljivo je da se temeljna glavnica još uvijek izražavala u krunama, a iznosila je prvobitnih 935.000 kruna. Kupoprodajni ugovor su potpisali odvjetnik dr. Ivan Bulić i privatni namještenik André Chevalier kao likvidatori Splitskog brodogradilišta "Jug", te ing. Jacques Roux iz Pariza, nastanjen u Splitu, kao direktor i zastupnik Jugoslavenskog društva za izradu i opravku brodova a.d. sa sjedištem u Beogradu.¹⁶

Imovinu Splitskog brodogradilišta "Jug" preuzelo je Jugoslavensko društvo za izradu i opravku brodova a.d. već 19. kolovoza 1931. Postupak likvidacije Splitskog brodogradilišta "Jug" završen je do kraja ožujka 1932. Nakon preuzimanja tog brodogradilišta Jugoslavensko društvo za izradu i opravku brodova kupilo je i neke susjedne čestice zemljišta, te tako dalje proširilo teren brodogradilišta. Od tada je nosilo naziv Jugoslavensko društvo za izradu i opravku brodova a.d. brodogradilište u Splitu.¹⁷ Od godine 1933. ovo brodogradilište nalazimo u sačuvanim spisima pod nazivom Brodogradilište Split a.d. Novo Brodogradilište Split a.d. raspolagalo je sa znatno većim kapitalom od njegovog prethodnika. Temeljna mu je dionička glavnica iznosila šest milijuna dinara.¹⁸

Detaljnim i potpunim popisom družinara Splitskog brodogradilišta "Jug" d.s.o.j. na kraju njegova poslovanja ne raspolažemo. No, dobar oslonac u rekonstrukciji strukture vlasnika pružaju popisi nazočnih družinara i družinara koje zastupaju opunomoćenici na skupštinama društva 1930. i 1931. godine prikazani u II. i III. tablici. Na skupštini družinara Splitskog brodogradilišta "Jug" održanoj 15. lipnja 1930. bilo je zastupljeno 59 družinara, od čega je njih 40 (67,8%) sudjelovalo u sklapanju društvenog ugovora iz 1918. godine, dok se za 9 družinara (15,2%) može reći da su nasljednici nekoga od u međuvremenu preminulih potpisnika ugovora iz 1918. godine. Za četvero njih je to u zapisniku skupštine iz 1930. godine i izričito navedeno (Marija Butinić, udova Petra Marasovića, Marin Depolo, Marija ud. Juraković i Dalibor Rosić), a za pet se može pretpostaviti (Ante, Juraj, Klara, Nikola i Petar Ivanko). Na popisu nalazimo i 10 novih imena (16,9%). Nova imena na popisu družinara su Dušan Ercegović, Ivan Ercegović, Marija Ercegović, Vjekoslav Hatze, dr. Jure Kalinić, Frane Majstorović, Pavica Manola, Jerko Mikulandra, Anđelina Santić i tvrtka "Ante Topić" iz Trsta. Na žalost, u popisu družinara zastupljenih na skupštini 1930. godine nije navedeno tko je od zastupljenih družinara posjedovao koliko udjela, niti ukupan broj udjela zastupljenih na skupštini, već samo da je "prisutan zakoniti broj družinara".¹⁹ Međutim, iz glasovanja o članovima nove uprave vidljivo je da je na skupštini 1930. godine bilo ukupno 139 glasova. S obzirom na odredbu Društvenog

¹⁶ DAS, JBSD, Stalio 680/1931.

¹⁷ DAS, JBSD, Kamber, 1960/1932.

¹⁸ DAS, JBSD, Kamber, 2409/1933.

¹⁹ DAS, JBSD, Katalinić, 3143/1930.

ugovora iz 1918. prema kojem je svaki udio od 5.000 nosio jedan glas,²⁰ na skupštini održanoj 1930. godine bilo je zastupljeno 695.000 kruna udjela, odnosno 74,3% temeljne glavnice.

Skupština koja se sastala 15. lipnja 1930. odobrila je neke daljnje prijenose udjela od kojih je o nekima već bio sastavljen bilježnički spis, dok je za neke bilježnički spis o prijenosu tek trebalo napraviti. Tada je odobren prijenos udjela Zadružnog saveza od 25.000 kruna na ing. Fabijana Lukasa, te prijenos udjela Srpske banke d.d. od 40.000 kruna na Bogdana Vukmirovića. O tim su prijenosima udjela već postojali bilježnički spisi. Na sastavljanje spisa o dogovorenom i odobrenom prijenosu upućeni su dr. Ivo Bulić koji je kupio udio od parobrodarskog društva Jadran u likvidaciji, te ing. Lovro Manola koji je kupio udio svoje majke Pavice Manole.²¹

Na skupštini održanoj 18. kolovoza 1931., koja je donijela odluku o prodaji tvrtke, bio je nazočan ili zastupan po opunomoćenicima 31 družinar s udjelima ukupne vrijednosti 685.000 kruna ili 73,3% temeljne glavnice. Struktura vlasništva još uvijek se sastojala od relativno velikog broja družinara s relativno malim vrijednostima udjela u vlasništvu. Odsutni su vjerojatno bili vlasnici malih udjela. Nije vjerojatno da bi netko sa značajnijim brojem udjela propustio skupštinu koja je odlučivala o sudbini tvrtke. Od zastupljenih družinara njih 22 bili su sudionici sklapanja društvenog ugovora 1918. godine, dok se za njih pet može s priličnom sigurnošću pretpostaviti da su nasljednici osnivača Dinka Ivanka. U odnosu na 1918. godinu ipak je postojao nešto veći broj družinara s udjelima vrijednosti 50.000 kruna, odnosno 7,3% temeljne glavnice. To su bili Dušan Ercegović, Ivan Ercegović, Marija Ercegović, Nikola Ivanko, Vjenceslav Ovišek i Bogdan Vukmirović. Udjele u vrijednosti od 35.000 kruna, odnosno 5,1% temeljne glavnice držali su tada Ante, Juraj i Petar Ivanko. Ako se zbroje tadašnji udjeli članova obitelji Ivanko (Nikole, Ante, Jurja, Petra i Klare), pokazuje se kako je njihova zajednička vrijednost 180.000 kruna, što je nešto više od vrijednosti prvobitnog udjela Dinka Ivanka (150.000 kruna). Još su neki družinari koji su sudjelovali u sklapanju društvenog ugovora 1918. godine donekle povećali vrijednosti udjela u svom vlasništvu, iako ne mnogo.

Nastanak Splitskog brodogradilišta "Jug" 1918. godine zanimljiv je već stoga što je taj projekt okupio veliki broj hrvatskih ulagača, pojedinaca i tvrtki, od Trsta do Dubrovnika. Iako se kasnije prostor s kojeg su dolazili njegovi ulagači sužavao, ta je tvrtka prema strukturi uloženog kapitala i dalje predstavljala zanimljiv model nadvladavanja lokalnih suparništava. Na žalost, riječ je o ulaganju u gospodarsku granu kojoj je trebala mnogo jača financijska potpora ili pak mnogo jača državna potpora i zaštita. Domaći se kapital stoga u tridesetim godinama morao povući pred stranim, u ovom slučaju francuskim kapitalom, čijem je ulasku u domaća brodogradilišta potporu dala i država.

²⁰ DAS, JBSD, Kargotić, 23700(2)/1918.

²¹ DAS, JBSD, Katalinić, 3143/1930.

Tablica I. – Popis družinara Splitskog brodogradilišta "Jug" d.s.o.j. u vrijeme sklapanja društvenog ugovora 17. ožujka 1918.

(Izvor: DAS, JBSD, Kargotić, 23700(2)/1918.)

red. br.	vlasnici udjela	zanimanje/status	mjesto	udio u krunama
1.	Dinko Ivanko	brodograditelj	Split	150.000
2.	Janović A. & M.	trgovačka tvrtka	Rijeka	30.000
3.	Zadružni savez	zadruga s o. j.	Split	25.000
4.	Filip Ivanišević	posjednik i trgovac	Krilo Jesenice	20.000
5.	Mate Ivanišević	posjednik	Krilo Jesenice	20.000
6.	Frano Lentić	trgovac	Trst	20.000
7.	Ante Lukšić	posjednik i trgovac	Kuna	20.000
8.	Niko Petrić	posjednik i trgovac	Bol	20.000
9.	Prometno industrijsko i trgovačko društvo	trgovačka tvrtka	Dubrovnik	20.000
10.	Srpska centralna banka za Primorje	banka	Dubrovnik	20.000
11.	Mirko Buić	pravnik	Split	15.000
12.	Ivan Salata	trgovac	Trst	15.000
13.	Ivo Antičević	ravnatelj Zadružnog saveza	Split	10.000
14.	dr. Nikola Zvonimir Bjelovučić	odvjetnik	Janjina	10.000
15.	Ante Bogdanović	trgovac	Trst	10.000
16.	Ante Buić	pomorski kapetan i trgovac	Split	10.000
17.	Ivan Culić	posjednik	Split	10.000
18.	Dalmatia d. d.	parobrodarsko društvo	Trst	10.000
19.	Lovro Depolo	trgovac i brodograditelj	Korčula	10.000
20.	Grgo Dujmović	sudski službenik	Split	10.000
21.	Marin Ferić Vickov	posjednik	Split	10.000
22.	Maks Goldberger	posjednik	Metković	10.000
23.	Hum	parobrodarsko društvo	Korčula	10.000
24.	Vinko Ivanac	posjednik i trgovac	K. Novi	10.000
25.	Ante Ivanišević	posjednik	Krilo Jesenice	10.000
26.	Ante Ivetta	trgovac	Split	10.000
27.	don Marko Kalogjera	svećenik - župnik	Split	10.000
28.	Mate Karstulović	posjednik i trgovac	Makarska	10.000
29.	Joakim Kunjašić	posjednik i narodni zastupnik	Blato na Korčuli	10.000
30.	Juraj Lovrić	posjednik	Vela Luka	10.000
31.	Ljubimir Marangunić	pomorski kapetan	Milna	10.000
32.	Erald Marki	inženjer	Split	10.000
33.	Marko B. Mikačić	posjednik i trgovac	Split	10.000
34.	dr. Ante Mladinov	liječnik	Split	10.000

35.	Oceania d. d.	brodarsko društvo	Trst	10.000
36.	Jovo Paranos	posjednik i trgovac	Metković	10.000
37.	Simo Rak	posjednik i trgovac	Split	10.000
38.	Frano Rosić	trgovac	Split	10.000
39.	dr. Ante Štambuk	sudski savjetnik	Split	10.000
40.	Ante Tripalo	posjednik	Sinj	10.000
41.	Šimun Vučetić	c. k. lučki odaslanik	Korčula	10.000
42.	Kleme Babić	trgovac	Makarska	5.000
43.	dr. Ivan Bulić	odvjetnik	Split	5.000
44.	Nikola Ceresin	pomorski kapetan	Split	5.000
45.	Juraj Cerovski	opremač	Split	5.000
46.	Nikola Cvjetanić	trgovac	Dubrovnik	5.000
47.	Vjekoslav Cvitanić	posjednik	Split	5.000
48.	Ante Čulić	trgovac	Blato na Korčuli	5.000
49.	Marin Devivi	posjednik i pomorac	Split	5.000
50.	Ante Dujmov	posjednik	K. Štafilić	5.000
51.	Marija Dujmov ud. Lovre	posjednica	K. Štafilić	5.000
52.	Franjo Dulčić	općinski tajnik	Vis	5.000
53.	Ivo Foretić	trgovac	Split	5.000
54.	Janko Gartner	upravitelj Jadranske banke	Trst	5.000
55.	Marija Gotovac	posjednica	Split	5.000
56.	dr. Eduard Grgić	odvjetnik	Split	5.000
57.	Filomena Hofmann ud. Adolfa	«posebnica»	Split	5.000
58.	Ante Ilijić pok. Stjepana	posjednik	Starigrad	5.000
59.	Marija Ilijić ud. Stjepana	posjednica	Starigrad	5.000
60.	Illich P.	trgovačka tvrtka	Split	5.000
61.	don Marko Ivanišević	svećenik - župnik	Krilo Jesenice	5.000
62.	Jadran	parobrodarsko društvo	Split	5.000
63.	dr. Mate Juraković	liječnik	Makarska	5.000
64.	Niko Juričević	pomorski kapetan	Kučišće	5.000
65.	Mato Karković	posjednik i trgovac	Metković	5.000
66.	Kaštelanska plovitba	brodarska zadruga	Split	5.000
67.	Katalinić Damjan i braća	trgovačka tvrtka	K. Novi	5.000
68.	Korčulanska plovitba	parobrodarsko društvo	Korčula	5.000
69.	Lovro Kosović	pomorski kapetan	Orebić	5.000
70.	Bogdan Krstelj	posjednik i trgovac	Kučišće	5.000
71.	Ivo Maćela	pomorski kapetan i nadzornik društva Dalmatia	Split	5.000
72.	Lovro Manola	inženjer i upravitelj Gradske plinare u Splitu	Split	5.000
73.	Felicio Marasović	posjednik i poduzetnik	Split	5.000
74.	Petar Marasović Antin	posjednik i poduzetnik	Split	5.000

75.	Petar Marasović pok. Šimuna	posjednik	Vis	5.000
76.	Anka Marini	posjednica	Split	5.000
77.	Franjo Mastrović	trgovac	Makarska	5.000
78.	Ivan Paško Matošić	trgovac	Split	5.000
79.	Dujam Mikačić	općinski tajnik i narodni zastupnik	Split	5.000
80.	dr. Petar Mirošević	liječnik	Korčula	5.000
81.	Marin Mladinov	posjednik	Grohot	5.000
82.	Ivo Mužina	pomorski kapetan	Split	5.000
83.	Manda Oliva	posjednica	Split	5.000
84.	Vjeroslav Oliva	trgovac	Split	5.000
85.	Mate Parić	trgovac	Split	5.000
86.	Vladimir Pollich	brodovlasnik i upravitelj društva Oceania	Beč	5.000
87.	Doimo Savo	trgovačka tvrtka	Split	5.000
88.	Marko Smerchinich	posjednik	Korčula	5.000
89.	Adolf Štuk	porezni službenik	Split	5.000
90.	Miho Tadin	pomorski kapetan	Split	5.000
91.	Mate Tecilazić	c.k. građevni nadpovjerenik	Split	5.000
92.	don Franjo Torre	svećenik	Vis	5.000
93.	Makso Vidić	bankovni činovnik	Trst	5.000
94.	Zadružna plovitba	zadruga s.o.j.	Omiš	5.000
95.	Božo Zekan	umirovljeni profesor	Split	5.000
ukupno:				935.000

Tablica II. – Popis družinara Splitskog brodogradilišta "Jug" d.s.o.j. zastupljenih osobno ili po opunomoćenicima na skupštini održanoj 15. lipnja 1930. (Izvor: DAS, JBSD, Katalinić, 3143/1930.)

red. br.	vlasnici udjela	napomena
1.	Ivo Antičević	vlasnik udjela od 1918.
2.	Kleme Babić	vlasnik udjela od 1918.
3.	dr. Zvonimir Bjelovučić	vlasnik udjela od 1918.
4.	Braća Katalinić	vlasnici udjela od 1918.; tada pod nazivom Damjan Katalinić i braća
5.	dr. Ivo Bulić	vlasnik udjela od 1918.; u zapisnicima naveden kao Ivo i kao Ivan
6.	Marija Butinić, udova Petra Marasovića	vlasnica udjela kao nasljednica Petra Marasovića
7.	Marin Depolo	vlasnik udjela kao nasljednik Lovre Depola
8.	Marin Devivi	vlasnik udjela od 1918.
9.	Doimo Savo – Split	vlasnici udjela od 1918.

10.	Ante Dujmov	vlasnik udjela od 1918.
11.	Marija Dujmov	vlasnik udjela od 1918.
12.	Grgo Dujmović	vlasnik udjela od 1918.
13.	Frano Dulčić	vlasnik udjela od 1918.; tada naveden kao Franjo Dulčić
14.	Dušan Ercegović	nije na popisu prvobitnih družinara
15.	Ivan Ercegović	nije na popisu prvobitnih družinara
16.	Marija Ercegović	nije na popisu prvobitnih družinara
17.	Marin Ferić	vlasnik udjela od 1918.
18.	Ivo Foretić	vlasnik udjela od 1918.
19.	Marija Gotovac	vlasnik udjela od 1918.
20.	Vjekoslav Hatze	nije na popisu prvobitnih družinara
21.	Vinko Ivanac	vlasnik udjela od 1918.
22.	Filip Ivanišević	vlasnik udjela od 1918.
23.	Ante Ivanko	vjerojatno jedan od nasljednika Dinka Ivanka
24.	Juraj Ivanko	vjerojatno jedan od nasljednika Dinka Ivanka
25.	Klara Ivanko	vjerojatno jedna od nasljednika Dinka Ivanka
26.	Nikola Ivanko	vjerojatno jedan od nasljednika Dinka Ivanka
27.	Petar Ivanko	vjerojatno jedan od nasljednika Dinka Ivanka
28.	Ante Ivetta	vlasnik udjela od 1918.
29.	Juraković ud. Marija	vlasnica udjela kao nasljednica dr. Mate Jurakovića
30.	Kalinić dr. Jure	nije na popisu prvobitnih družinara
31.	Korčulanska parobrodarska plovdba – Korčula	vlasnici udjela od 1918.
32.	nasljednici Lovre Kosovića	vlasnici udjela kao nasljednici
33.	Mate Krstulović pok. Josipa	vlasnik udjela od 1918.
34.	kap. Ivo Mačela	vlasnik udjela od 1918.; ranije naveden kao Mačela
35.	Frane Majstorović	nije na popisu prvobitnih družinara
36.	ing. Lovro Manola	vlasnik udjela od 1918.
37.	Pavica Manola	nije na popisu prvobitnih družinara; iste godine udio prodaje svom sinu Lovri Manola
38.	kap. Ljubo Marangunić	vlasnik udjela od 1918.
39.	ing. Erald Marki	vlasnik udjela od 1918.
40.	Mate Karković – Metković	vlasnik udjela od 1918.
41.	Duje Mikačić	vlasnik udjela od 1918.
42.	Jerko Mikulandra	nije na popisu prvobitnih družinara
43.	dr. Petar Mirošević	vlasnik udjela od 1918.
44.	Obalna plovdba «Hum» - Korčula	vlasnici udjela od 1918.
45.	Oceania d.d.	vlasnici udjela od 1918.
46.	Manda ud. Oliva	vlasnica udjela od 1918.
47.	Vjekoslav Oliva	vlasnik udjela od 1918.
48.	P. Illich – Split	vlasnici udjela od 1918.
49.	Parobrodarsko društvo «Jadran» u likvidaciji	vlasnici udjela od 1918.
50.	Šimun Rak	vlasnik udjela od 1918.
51.	Dalibor Rosić	vlasnik udjela kao nasljednik Frane Rosića

52.	Anđelina Santić	nije na popisu prvobitnih družinara
53.	Srpska banka d. d. – Podružnica Split	vlasnici udjela vrijednosti 20.000 kr. od 1918.; tada kao Srpska centralna banka za Primorje; udjele vrijednosti 40.000 kr. 1930. prodaju Bogdanu Vukmiroviću
54.	dr. Ante Štambuk	vlasnik udjela od 1918.
55.	Adolf Štuk	vlasnik udjela od 1918.
56.	Topić Ante – Trieste	nije na popisu prvobitnih družinara
57.	don Frano Torre	vlasnik udjela od 1918.
58.	Tripalo Dušan i braća	vjerojatno je riječ o udjelu koji je 1918. imao Ante Tripalo
59.	Zadružni savez Split	vlasnici udjela od 1918.; udjele vrijednosti 25.000 kruna 1929. prodaju Fabijanu Lukasu

Tablica III. – Popis družinara Splitskog brodogradilišta "Jug" d.s.o.j. zastupljenih osobno ili po opunomoćenicima na skupštini održanoj 18. kolovoza 1931. (Izvor: DAS, JBSD, Stalio, 658/1931.)

red. br.	družinar	udio u krunama	napomena
1.	Dušan Ercegović	50.000	nazočan skupštini 1930.
2.	Ivan Ercegović	50.000	nazočan skupštini 1930.
3.	Marija Ercegović	50.000	nazočan skupštini 1930.
4.	Nikola Ivanko	50.000	nazočan skupštini 1930.
5.	Vjenceslav Ovissek	50.000	-
6.	Bogdan Vukmirović	50.000	-
7.	Ante Ivanko	35.000	nazočan skupštini 1930.
8.	Juraj Ivanko	35.000	nazočan skupštini 1930.
9.	Petar Ivanko	35.000	nazočan skupštini 1930.
10.	ing. Stjepan Ercegović	30.000	-
11.	Klara Ivanko	25.000	nazočan skupštini 1930.
12.	ing. Fabijan Lukas	25.000	-
13.	ing. Erald Marki	20.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
14.	kap. Ljubomir Marangunić	20.000	1918. vlasnik udjela vrijednosti 10.000
15.	dr. Ivan Bulić	10.000	1918. vlasnik udjela vrijednosti 5.000
16.	Grgo Dujmović	10.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
17.	Marin Ferić	10.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
18.	Vjekoslav Hatze	10.000	nazočan skupštini 1930.
19.	Marko B. Mikačić	10.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
20.	Branko Novaković	10.000	-
21.	Oceania d. d.	10.000	vlasnici udjela iste vrijednosti od 1918.
22.	Jovo Paranos	10.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
23.	dr. Ante Štambuk	10.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
24.	Šime Vučetić	10.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
25.	Marin Devivi	5.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
26.	Antun Dujmov	5.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.

27.	Marija Dujmov	5.000	vlasnica udjela iste vrijednosti od 1918.
28.	Ivo Foretić	5.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
29.	Mate Karković (tvrtka)	5.000	vlasnici udjela iste vrijednosti od 1918.
30.	Kaštelanska plovidba	5.000	vlasnici udjela iste vrijednosti od 1918.
31.	Damjan Katalinić	5.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
32.	Ivan Paško Matošić	5.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
33.	Marin Mladinov	5.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
34.	dr. Petar Mirošević	5.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
35.	kap. Miho Tadin	5.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
36.	don Frano Torre	5.000	vlasnik udjela iste vrijednosti od 1918.
ukupno		685.000	

SUMMARY

THE OWNERSHIP STRUCTURE OF SPLIT SHIP-BUILDING YARD
"SOUTH" FROM 1918 TO 1931

One of the most important ship building yards during the first Yugoslav state was the *Split Ship-building Yard "South"*. It was established in 1918 by a number of Croatian investors, individuals and companies across the whole territory from Trieste to Dubrovnik. Even though if the territory from which these investors originated was later shrunk, this company represented an interesting model of overcoming local conflicts in terms of the structure of its investment during its whole existence. Unfortunately, this is a branch of the economy that requires much greater financial support, or at least more support and protection from the state. As a result, during the 1930s domestic capital was forced to withdraw in favour of foreign capital, in this case French capital, whose entrance into the domestic ship-building market was supported by the state.

Key words: Split, Ship-building Yard, Ownership Structures